

DOI: 10.18372/2415-8151.20.15045

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧОГО НАВЧАЛЬНО-РОЗВАЖАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

Бармашина Людмила Миколаївна¹, Замрій Катерина Сергіївна²

¹С.н.с., канд. архіт., доцент, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
e-mail: barmil@bigmir.net, orcid: 0000-0002-3699-8998

²Магістрант, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
e-mail: kate-10@ukr.net

Анотація: Розглянуто провідні тенденції формування навчального розважального простору та особливості проектування дитячих закладів. Визначено основні планувальні закономірності побудови архітектурної структури та форми, а також відповідні прийоми проектування. Викладено основні архітектурно-планувальні вимоги та рекомендації щодо проектування дитячих навчально-розважальних комплексів. Засвідчено, що в ході проектування будь-яких закладів для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку необхідно враховувати багато факторів, зокрема кількісний та якісний склад груп дітей, особливості їхнього розвитку, потреби та вимоги щодо системи позашкільного виховання і навчання. Зазначено, що освітній простір у широкому сенсі наразі розглядається як динамічна багаторівнева багатофункціональна система, яка має забезпечувати чітку взаємодію складових елементів. Тобто це ієрархічна структура середовищ різних рівнів - від глобальних до локальних, сімейних та навіть особистісних. У контексті даної статті розглядається рівень архітектурного середовища навчально-розважальних закладів та їхнє предметно-просторове наповнення як один із компонентів освітнього простору. Сьогодні необхідні конкретні та дієві заходи з модернізації дошкільної та шкільної освіти, зокрема за рахунок створення нового навчально-розважального середовища, оскільки існуючі дитячі заклади не відповідають вимогам сучасного суспільства.

У сучасних умовах пришвидшеного темпу міського життя гостро постає проблема дефіциту часу. Це зумовлює доцільність об'єднання дитячих освітніх, спортивних та розважальних закладів в одну багатофункціональну структуру, що виявляється у сучасному підході до формування навчально-розважального комплексу як нового типологічного об'єкту. Для таких нових об'єктів основним завданням є створення належних комфортних умов для соціалізації дитини та її адаптації в соціумі, а також повноцінний розумовий і фізичний розвиток, який має відбуватися завдяки інноваційним методикам і сучасним способам навчання. По суті до типологічної групи дитячих закладів для навчання, розвитку та розваг входять не тільки дитячі садки і школи, а й центри дозвілля, музеї, бібліотеки, спортзали, ігрові майданчики тощо. Практично в кожному громадському об'єкті можуть перебувати діти, тому системний та структурно-змістовний підхід передбачає розгляд відповідних архітектурно-просторових елементів як складових єдиної функціонально-типологічної одиниці.

Ключові слова: розвиток особистості; ігровий, розважальний та освітній простори; навчально-розважальний комплекс

ВСТУП

Зростання соціальних вимог та потреб суспільства у сфері освіти, розвитку, відпочинку та розваг підростаючого покоління обумовило необхідність формування нових теоретичних підходів та практичних прийомів щодо проектування предметно-просторового архітектурного середовища для дітей. Наразі надзвичайно актуальним є створення нової української школи як інституції в широкому розумінні, яка стане простором розвитку, навчання, спілкування, взаємодії, спільної діяльності дошкільників, учнів, вихователів, вчителів, батьків та місцевої громади. Це і є реформа загальної освіти в Україні, яка відповідає світовим тенденціям: особистісно орієнтовані виховання та навчання, дитиноцентризм, діяльнісний та компетентісний підходи, педагогіка партнерства тощо. Ці принципи мають знайти відображення у формуванні освітнього середовища та розважально-ігрового простору відповідних українських закладів [3,21].

Проблема фізичного та інтелектуального розвитку дітей наразі є надзвичайно актуальною. Вона має загальнодержавне значення і включає багато аспектів: соціалізація дитини у певному оточенні; отримання різноманітних знань за рахунок високої якості архітектурного простору та дизайну ігрового та розвиваючого середовища; інклюзивність, тобто врахування вимог здорових дітей, потреб дітей з обмеженими фізичними можливостями, вадами психічного розвитку та можливість їх сумісного перебування в будь-якому просторі. Зазначені аспекти підкреслюють актуальність проблеми формування системи відповідних просторів і закладів.

Розвиток системи дошкільної, загальної та спеціальної шкільної і позашкільної освіти є важливим завданням держави, оскільки від цього залежить якісне формування майбутнього покоління українців та майбутнє держави в цілому. В Україні склалась унікальна система дитячих навчальних та розважальних закладів, що надає різноманітний спектр послуг з урахуванням віко-

вих та індивідуальних особливостей розвитку дитини. При цьому у країні нажаль ще недостатньо накопичено якісного практичного досвіду формування та розвитку таких комплексних закладів для того, щоб розробити спеціальну класифікаційну групу в межах нової архітектурної типології за наступним алгоритмом: розважально-виховний плюс навчально-розвитковий простори формують новий типологічний об'єкт – навчально-розважальний комплекс. Саме тому виникає потреба в уважному розгляді даної проблеми.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Цікавий та дуже корисний матеріал представлено в роботі «Новий Освітній Простір». Автор Данило Косенко, експерт з предметно-просторового планування, доцент Київського національного університету технологій і дизайну представляє її як інформаційний посібник, розробку якого ініційовано Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Освітній простір розглядається як динамічна система та багатофункціональне утворення. Стверджується, що це є складна ієрархічна структура, яка складається з просторів різних рівнів: глобального, континентального, окремої країни та регіону, локального (окремого закладу освіти), сімейного, особистісного (Косенко Д.,2019;[21]).

Бондарчук Ю.С. (Харків) у своїй дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства «Принципи проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення» відзначає, що у ХХ ст. – на поч. ХХІ ст. відбулось переосмислення внутрішнього простору громадського закладу як специфічного комплексного середовища, зокрема для формування соціальної особистості. При цьому однією з домінуючих тенденцій є формування універсальних багатофункціональних закладів із осередками відпочинково-розважального призначення та приміщеннями або просторами для перебування дітей (Бондарчук Ю.С.,2016; [2]).

Іван Бех, доктор психологічних наук у роботі «Виховний простір: організаційно-змістові орієнтири» пише про історію розвитку категорії «соціокультурне середовище» або «соціокультурний простір», яка передбачає спрямування наукових зусиль на розвивальний потенціал оточуючого середовища. Виховний простір має забезпечити оптимальні умови для особистісного розвитку кожного вихованця. Головним при цьому має бути висока інтелектуальна й емоційно-сміслова насиченість життєдіяльності дітей, зокрема школярів. Ідейним орієнтиром такої життєдіяльності може бути соціальна активність і виховання відповідальності за те, що відбувається в оточуючому середовищі (Бех І., 2016).

Дисертаційне дослідження Христюк Ю. С. «Аспекти взаємодії системи «дитина – дитяче середовище – громадський простір» також присвячене питанням дитячого дозвілля та розвитку в аспекті організації ігрових осередків. Класифіковано типи таких об'єктів зокрема в інтер'єрах громадських закладів. Виявлено специфічні взаємозв'язки в системі «дитина – ігрове середовище – громадський заклад». Визначено принципи формування ігрових осередків у структурі громадського закладу архітектурно-дизайнерськими засобами. Також запропоновано ввести поняття як «інтеріоризоване та екстеріоризоване дитяче ігрове середовище». (Христюк Ю. С., 2013; [15,17]).

Ернст Т. К. У своєму дослідженні «Принципи формування архітектурного середовища дитячих освітньо-виховних закладів» авторка встановила, що всі фактори впливу на формування архітектурного середовища дитячих закладів слід об'єднати в межах цілісної концепції, яка повинна базуватися на одночасному врахуванні всіх необхідних аспектів. Їх врахування потребує перегляду та уточнення існуючих засад формування архітектурного середовища дитячого закладу, а також створення нових (Ернст Т. К., 2017; [7]).

МЕТА

Метою статті є обговорення нових тенденцій та підходів до формування сучасних дитячих об'єктів для навчання, виховання, розвитку та активного проведення дозвілля. Необхідність наукового обґрунтування та впровадження в практику архітектурно-містобудівної діяльності новітніх принципів і прийомів формування дитячого середовища потребує детального розгляду ключових понять, термінів, основ і алгоритмів з урахуванням ідеології нового освітнього простору. Має бути розроблена класифікація спеціалізованих архітектурних просторів, які групуються за певним сценарієм і утворюють навчально-розважальний комплекс як новий типологічний об'єкт.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Середня ланка шкільної освіти (дошкільна, шкільна, позашкільна) в Україні має трансформуватися від стандартизованого підходу до дитиноцентризму, педагогіки партнерства та надбання життєвих компетенцій. Це вимагає нової організації освітнього простору. Він має стати наповненим, гнучким та мотивуючим до навчання, спілкування, активних розваг тощо. Для цього необхідні:

- цілісність, єдність і впорядкованість архітектурно-містобудівного та предметно-просторового середовища;
- багатофункціональність, гнучкість та мобільність;
- вікова відповідність;
- персоніфікованість, наявність особистого простору;
- свобода, відкритість сприйняття, креативність;
- практичність та ергономічність;
- збалансованість та гармонійність;
- соціалізація та співпраця [18,21].

Забезпечення цих якостей передбачає універсальний архітектурний дизайн освітнього-розважального простору, який створюється із застосуванням особливих композиційних, колористичних та інших підходів. У процесі проектування має бути сформо-

вана єдина концепція та цілісне композиційно-кolorистичне рішення навчально-розважального простору закладу.

На практиці існує багато видів навчальних закладів для дітей різних вікових категорій, які в цілому забезпечують доступність освіти. Крім звичайних закладів дитячої шкільної та дошкільної освіти – ясел, дитсадків, шкіл, ліцеїв, гімназій тощо, почали з'являтися багатофункціональні заклади, які використовують інноваційні форми роботи з дітьми, а також нові виховні, педагогічні, психологічні та інші методики навчання. При цьому виникає нагальна потреба в сучасних розважально-видовищних, спортивно-оздоровчих закладах, призначених зокрема для проведення дитячого дозвілля.

Дитина відкриває для себе світ людських стосунків, різних видів діяльності та громадських функцій людей, і в цьому їй допомагає спілкування з ровесниками. Дитячий навчально-розважальний комплекс – це той заклад, де дитина може отримати естетичне та фізичне виховання, початкові знання з математики, рідної та іноземних мов, різних видів мистецтва. Навчання та розвиток творчих здібностей сьогодні розглядаються як одна з головних ланок в системі формування дитячої особистості. Зрозуміло, що необхідні конкретні та дієві заходи з модернізації дошкільної та шкільної освіти за рахунок створення нового навчально-розважального середовища, оскільки існуючі дитячі заклади не завжди відповідають вимогам сучасного суспільства. В роботі навчальних закладів гостро відчуються: недостатня кількість спеціальних приміщень для творчих занять, класів з сучасним новітнім обладнанням, недостатнє забезпечення інформаційно-комунікаційними засобами навчання, відсутність зони розваг, зон активного та пасивного відпочинку тощо.

Новий навчально-розважальний простір слід розглядати як динамічну і цілісну багаторівневу систему, яка виконує безліч функцій та забезпечує взаємодію та інтеграцію складових системи: навчання та розваг. Такий простір має створювати широкі

можливості для різних видів діяльності, він повинен викликати радість, стимулювати фантазію, мотивувати до навчання [8].

У процесі формування дитячого навчально-розважального простору потрібно зважати в першу чергу на інтереси і потреби окремого учня та суспільства в цілому. При цьому головними завданнями є:

- максимальний розвиток здібностей дитини за рахунок забезпечення відповідними умовами для навчання та відпочинку - спеціальними просторами чи приміщеннями для творчих занять, класами з сучасним новітнім обладнанням, інформаційно-комунікаційними засобами навчання, відповідно облаштованими зонами розваг та активного чи пасивного відпочинку;

- організація особистісно зорієнтованого освітнього процесу, який враховує й розвиває індивідуальні здібності учнів, формує корисні вміння та навички.

Подростаюче покоління сьогодні, як ніколи раніше, знаходиться в центрі уваги всього суспільства та зокрема архітекторів і містобудівників, що характерно для епохи, коли інвестиції в людський потенціал визнані найперспективнішими. Наразі максимальної різноманітності досягла нова типологія архітектури для дітей. За розвиток таких безцінних навичок, як допитливість, креативність і вміння спілкуватись, тепер відповідають не тільки звичні дитячі сади і школи, але і так звані новий освітній простір як широке соціально-політичне та архітектурно-типологічне поняття, яке містить різні функціональні простори, елементи, зони, приміщення, заклади - навчально-розважальні та спортивно-дозвільні центри; музеї; бібліо- та медіатеки; спеціально організовані ігрові та анімаційні зони у громадських об'єктах тощо.

Розглянемо декілька прикладів світового досвіду проектування такого типу дитячих закладів.

Школа ATELIER PHILEAS відкрилася у вересні 2013 року і отримала французькі сертифікати HQE (висока якість навколишнього середовища) і BBC (низькі енерговитрати) (рис.1).

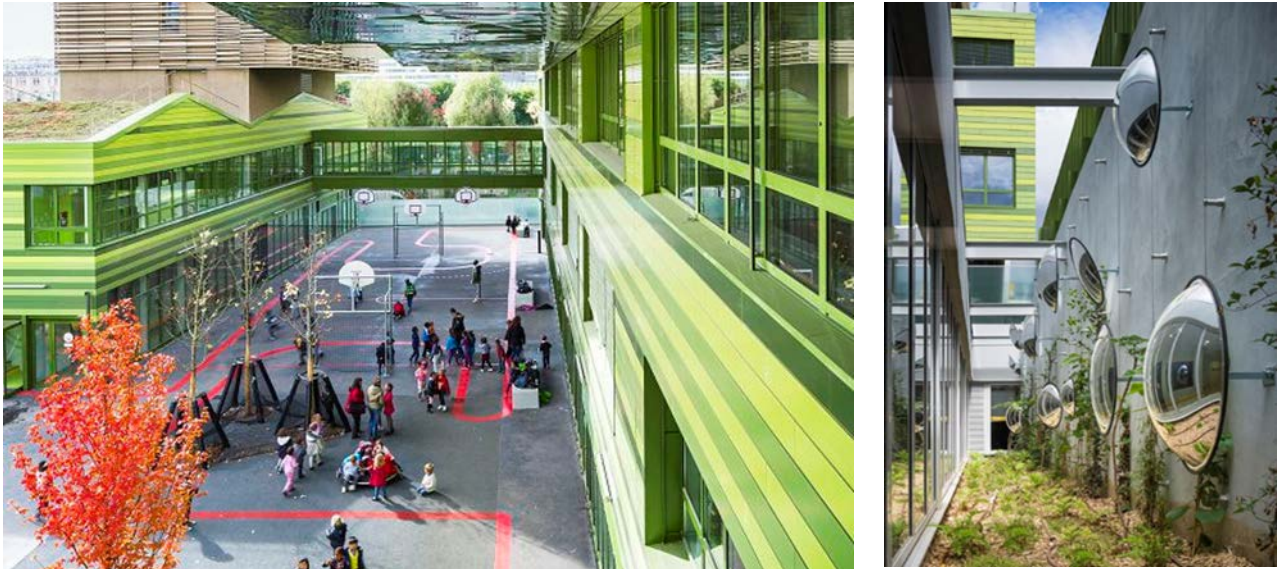

Рис.1. Багатофункціональний шкільний комплекс ATELIER PHILEAS, 2013 (Париж, Франція)

Освітній комплекс включає дитячий садок, школу і місце для проживання. Архітектори прагнули максимально наповнити денним світлом весь простір, тому фасади будівлі включають в себе панорамні вікна. Близько до дитячого центру знаходиться парк, саме тому будівлю школи було можливо зробити абсолютно екологічною та візуально інтегрувати в зелений міський ландшафт. Стіни комплексу оброблені панелями зеленого кольору, місцями використані елементи вертикального озеленення.

Архітектура представлена окремо розташованими будівлями, які передбачені для дітей різних вікових категорій та мають різні функції. Між ними влаштовано горизонтальні елементи-переходи, які не тільки створюють неповторне враження, а й об'єднують споруду в єдиний комплекс, доповнюючи функціональні зв'язки. Від групи житлових приміщень навчальну частину відокремлює широкий навіс. Його нижня поверхня являє собою перфороване дзеркало, виконане з нержавіючої сталі, що створює на шкільному майданчику для ігор особливу атмосферу. В озелененні цієї території рослини майстерно підібрані за кольорами, а плавний перехід від майданчика до парку являє собою острів спокою і природи серед щільної міської забудови [19].

Наступний об'єкт також побудовано в Парижі (рис.2).

До складу комплексу MIKOU DESIGN STUDIO входять дитячий садок, початкова школа, дозвілєвий центр і бібліотека. Комплекс цікавий не тільки своєю функціональною наповненістю, а й положенням у структурі міста. Ділянка з усіх боків оточена автомобільними магістралями, що, власне, і змусило архітекторів запроєктувати будівлю загальною площею 5000 кв. м у вигляді неправильного трикутника, всередині якого «вирізаний» шкільний двір. Дві частини по різні боки від внутрішнього двору мають різну висоту: з північної сторони у будівлі три поверхи, з південної - два. Це зроблено для того, щоб до приміщень, де навчаються діти молодших класів, через величезні вітражні вікна потрапляло якомога більше сонячного світла. За рахунок такої композиції озеленені тераси мають добре освітлення, а фасади облицьовано розташованими в мозаїчному порядку панелями з масиву деревини різних відтінків. Це робить новий освітній центр помітним орієнтиром у панорамі району. Дах будівлі також перетворено на газон, тому школа виглядає справжнім зеленим оазисом посеред індустріального міста [21].

Багатофункціональний навчальний комплекс Шеньчжень Хайсі побудовано в 2019 р. у Китаї (рис.3).

Рис.2. Шкільний і розважальний центр MIKOU DESIGN STUDIO, 2012 (Париж, Франція)

Рис.3. Навчальний комплекс (Шеньжень, Китай)

Три ряди навчальних будівель розташовані у формі Е на півдні виділеної території. Напівзакритий внутрішній дворик виходить на озеленений західний бік, створюючи простори для занять. Коридор будівлі у формі S, який простягається з півдня на північ, інтегрує та з'єднує головні елементи навчальної, адміністративної та розважальної частин, створюючи багаторівневу систему. Він також пов'язує динамічну композицію площі біля головного східного входу та спокійні внутрішні двори, орієнтовані на захід, між спортивною зоною та навчальними корпусами. Окрім будівлі початкової школи на 30 класів, запроєктовано спортивні майданчики та площі для проведення активного дозвілля. Різні внутрішні двори взаємопов'язані та інтегровані за допомогою піднятих коридорів. Вони створюють доступ до

основних приміщень для відпочинку, взаємодії та відпочинку учнів-студентів [21].

Важливим аспектом об'ємно-просторової організації дитячих об'єктів взагалі та зокрема розважально-виховних і навчально-розвиткових просторів як елементів їхньої структури є розробка інтер'єрів на основі сценарних принципів проектування. Цікаві рішення запропоновано для одного з українських освітніх закладів (рис. 4) [20].

Організація архітектурного простору для дітей як правило виключає монохромність. Символічні значення, які мають колористичні та композиційні поєднання у предметно-просторовому середовищі, сприймаються підсвідомістю, як позитивні чи негативні щодо мотивації активного навчання і доцільних розваг.

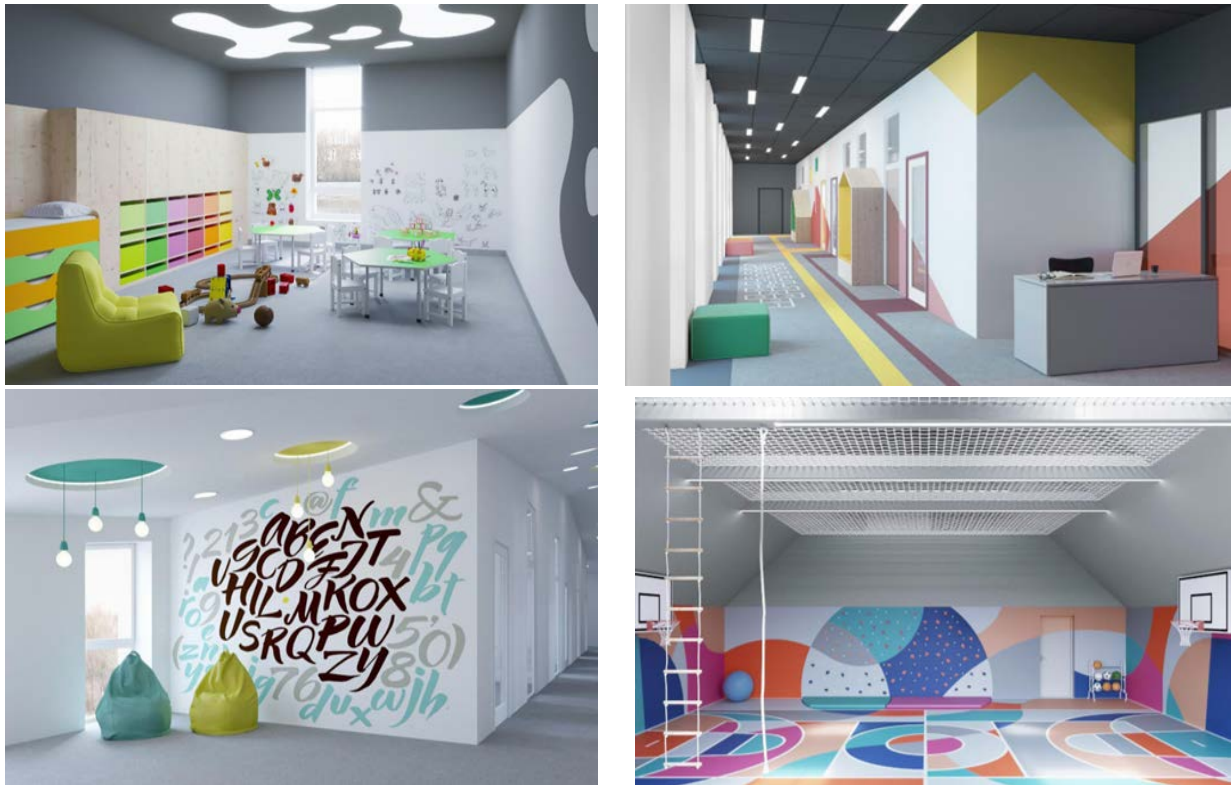

Рис.4. Композиційні та колористичні рішення просторів дитячого навчального закладу (Astor school, Київ)

Колір і форма можуть зацікавити дитину, створити сприятливу атмосферу за рахунок емоційного психологічного впливу. Також важливим фактором при створенні дитячого простору є застосування різних текстур та якісних екологічних матеріалів із урахуванням їх раціонального поєднання у відповідних композиційних рішеннях. Зокрема фактура, текстура та натуральний колір природних матеріалів відображають об'ємний характер поверхонь або лінійну структуру, допомагаючи створити правильне враження і організувати простір.

Важливо проектувати навчально-розважальне середовище як систему впливу на формування особистості, а також створювати можливості для її розвитку, освітньої та дозвільної діяльності.

Оскільки відповідні об'єкти є багатофункціональним середовищем з точки зору нової типологічної парадигми, слід розглянути питання їхнього функціонального наповнення та зонування.

Першим обов'язковим етапом проектування будь-якого об'єкту, особливо багатофункціонального, є розробка/формування

схем функціонального зонування. Простір дитячих навчально-розважальних закладів містить велику кількість процесів життєдіяльності та відповідних функціональних зон і типологічних елементів. Залежно від обраного авторами варіанту сценарію та завдання на проектування всі необхідні осередки слід згрупувати за пріоритетним призначенням конкретного середовища: розважально-виховне; освітньо-розвиткове; навчально-розважальне; розважально-видовищне; спортивно-оздоровче тощо. Кількість функціональних груп/блоків, а також варіанти їх поєднання визначають навантаженість певного об'єкту.

Останнім часом сформувалася тенденція об'єднання громадських закладів, призначених для обслуговування населення, в один багатофункціональний центр або комплекс. Він може включати різні функціональні групи: видовищні, освітні, спортивні, адміністративні, розважальні тощо. Найбільш істотним фактором, який визначає прийоми архітектурної композиції та архітектурної структури дитячих освітніх об'єктів, є характер взаємозв'язку між окремими

просторами, приміщеннями та їх групами. Це є основою схем функціонального зонування об'єкту проектування. Дитячі навчально-розважальні заклади за об'ємно-просторовим і композиційним рішенням можуть бути:

- централізованого типу із внутрішнім зв'язком між функціональними просторами та приміщеннями ;
- блокованого типу із внутрішнім зв'язком між окремими блоками/осередками чи функціональними групами;
- павільйонного типу із зовнішнім зв'язком через територію [11].

Усі композиційні рішення дитячих навчально-розважальних закладів передбачають влаштування розвинутих рекреаційних зон. Такі осередки можуть мати складну структуру та включати різноманітні простори: відкриті та затишні за особливостями користування; нейтральні та яскраві за облаштуванням і оздобленням. Такі простори надають великі можливості для різних процесів - навчатися, розважатися, відпочивати, спілкуватись тощо [14].

На основі викладеного матеріалу можна визначити наступні провідні тенденції формування сучасного дитячого навчально-розважального простору:

- багатофункціональність;
- гнучка планувальна структура; мобільність і доступність для дітей різних вікових категорій;
- застосування принципів універсального дизайну (забезпечення безперешкодності архітектурного середовища);
- введення в структуру об'єкту нових видів дитячої навчально-розважальної діяльності та відповідних функціональних просторів;
- застосування актуальних колористичних та стилістичних прийомів в інтер'єрах просторів і приміщень;
- впровадження в структуру об'єкту архітектурних елементів і деталей для підкреслення образного рішення відповідно до розробленого сценарію;

- використання якісних та екологічних конструктивних і конструкційних матеріалів.

ВИСНОВКИ

Розгляд і аналіз особливостей формування дитячого навчально-розважального простору дозволяє визначити основні об'ємно-просторові та архітектурно-планувальні закономірності побудови структури та форми відповідних будівель і споруд.

Сучасний навчально-розважальний комплекс – це симбіоз архітектурно-дизайнерських елементів, інноваційних будівельних і проектних розробок. Врахування всіх цих компонентів буде сприяти формуванню яскравих і досконалих проектів, урізноманітнить естетично-образні рішення архітектурних об'єктів, створених на основі нового типологічного підходу.

Поєднання навчальної та розважальної функцій у дитячому комплексі є вдалим і перспективним архітектурно-планувальним і соціально-психологічним рішенням, адже процес гри під час навчання або його ігрова форма для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку є дуже важливим. Такий підхід, коли діти вивчають дисципліни, спілкуються між собою, грають, відпочивають за певним, чітко обґрунтованим алгоритмом, становить невід'ємну частину нового освітнього процесу, влаштованого за сценарним принципом.

Дитячий навчально-розважальний комплекс є досить новим типологічним простором, тому наведена у статті інформація, яка базується на сучасних дослідженнях різних аспектів наукової та практичної архітектурної діяльності, допомагає розкрити особливості формування архітектурно-планувальних рішень таких дитячих об'єктів.

У дослідженні визначено та охарактеризовано основні види діяльності дітей, окреслено провідні тенденції формування дитячого навчально-розважального середовища, що допомогли сформулювати пропозиції щодо раціональної об'ємно-просторової організації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Богінська Ю. В. Соціалізація особистості молодшого школяра в процесі ігрової діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. Луганськ, 2004. 21 с.
- [2] Бондарчук Ю.С. Принципи проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення: Дис. ... канд. мистецтвознавства: Харків, 2016
- [3] Воронкина Л. Б. Динамика развития личности в условиях развивающей среды. *Дошкольное воспитание*. 2006. №5. С. 10-11.
- [4] Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури. *Колорит*: 2005. Монографія. Харків. 244 с.
- [5] Дячок О. М. Принципи формування архітектури шкіл з нетрадиційними методами навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 18.00.02. К. 2000. 20 с.
- [6] Ернст Т. К. Аналіз ландшафтно-містобудівних принципів зведення дитячих закладів в Західній Європі. *Теорія та історія архітектури і містобудування*. 2005. зб. наук. праць. К. НДІТІАМ.
- [7] Ернст Т. К. Вплив педагогічно-антропологічних та психологічних факторів на проектування дитячих закладів. *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*. 2005. Дніпропетровськ. № 6.
- [8] Ежов Д. В. Особливості проектування закладів для розваг та дозвілля на воді. *Регіональні проблеми архітектури та містобудування*. 2003. Одеса. № 5/6.
- [9] Кадуріна А. О. Архітектурно-художні аспекти формування дитячих дошкільних закладів (на прикладі Одеси) : автореф. дис. ... канд. архітектури. 18.00.02. КНУБА. 2005. К. 20 с.
- [10] Колодрубська О. Функціональні особливості та характерні риси сучасних дитячих майданчиків. *Зб. наук. праць. Х. ХДАДМ*. 2008. Вип. 4–5.
- [11] Крижановская Н. Я. Формирование промежуточных рекреационных пространств в архитектурной среде. *Изд-во БГТУ*. Белгород . 2007. 132 с.
- [12] Кушнир Н. Я. Игровые комплексы для развития интеллектуальных способностей детей дошкольного возраста : автореф. дис. ... канд. пед. наук. 19.09. 03. 2003. Минск. 20 с.
- [13] Лазаревич С. Емоційно-ціннісний розвиток дошкільників. С. Лазаревич. *Дошкільне виховання*. 2009. №8.
- [14] Лінда С.М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд. Навч. посібник. *Видавництво Національного університету «Львівська політехніка»*. 2010. Львів. 608 с.
- [15] Христюк Ю. С. Аспекти взаємодії сис-

REFERENCES

- [1] Bohinska Yu. V. Sotsializatsiia osobysto-sti molodshoho shkoliara v protsesi ihrovoi diialnosti: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.05. Luhansk, 2004. 21 s.
- [2] Bondarchuk Yu.S.Pryntsyipy proektuvannia dytiachoho irovoho seredovyscha v zakladakh hromadskoho pryznachennia:Dys....kand. mystets-tvoznastva: Kharkiv, 2016
- [3] Voronkina L. B. Dynamyka razvytyia lychnosty v uslovyakh razvyvaiushchei sredy. *Doshkolnoe vospytanye*. 2006. №5. S. 10-11.
- [4] Danylenko V. Ya.Dyzain Ukrainy u svi-tovomu konteksti khudozhno-proektnoi kultu-ry. *Koloryt*: 2005. Monohrafiia. Kharkiv. 244 s.
- [5] Diachok O. M. Pryntsyipy formuvannia arkhitektury shkil z netradytsiinymy metodamy navchannia: :avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 18.00.02. K. 2000. 20 s.
- [6] Ernst T. K. Analiz landshaftno-mis-tobudivnykh pryntsyypiv zvedennia dytiachykh za-kladiv v Zakhidnii Yevropi.Teoriia ta istoriia arkhitektury i mistobuduvannia. 2005.zb. nauk. prats. K. NDTIAM.
- [7] Ernst T. K. Vplyv pedahohichno-an-tropologichnykh ta psykholohichnykh faktoriv na proektuvannia dytiachykh zakladiv. *Visnyk Prydniprovskoi derzhavnoi akademii budivnytstva ta arkhitektury*.2005. Dnipropetrovsk. № 6.
- [8] Yezhov D. V. Osoblyvosti proektuvannia zakladiv dlia rozvah ta dozvillia na vodi. *Rehionalni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*. 2003.Odesa. № 5/6.
- [9] Kadurina A. O. Arkhitekturno-khudozhni aspekty formuvannia dytiachykh doshkilnykh za-kladiv (na prykladi Odesy) : avtoref. dys. ... kand. arkhitektury. 18.00.02. KNUBA. 2005. K. 20 s.
- [10] Kolodrubaska O. Funktsionalni oso-blyvosti ta kharakterni rysy suchasnykh dytiachykh maidanchykyv. *Zb. nauk. prats. Kh. KhDADM*. 2008. Vyp. 4–5.
- [11] Kryzhanovskaia N. Ya. Formyrovanye promezhutochnykh rekreatsyonnykh prostranstv v arkhitekturnoi srede.Yzd-vo BHTU.Belhorod . 2007. 132 s.
- [12] Kushnyr N. Ya. Yhrovec komplekse dlia razvytyia yntellektualnykh sposobnostei detei doshkolnoho vozrasta : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk . 19.09. 03. 2003. Mynsk. 20 s.
- [13] Lazarevych S. Emotsiino-tsinisnyi rozvytok doshkilnykyv. S. Lazarevych. *Doshkilne vykhovannia*. 2009. №8.
- [14] Linda S.M. Arkhitekturne proektuvannia hromadskykh budivel i sporud. Navch. posibnyk. *Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. 2010. Lviv. 608 s.
- [15] Khrystiuk Yu. S. Aspekty vzaiemodii sys-

теми «дитина – дитяче середовище – громадський простір». *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2013. Харків. № 2.

[16] Христюк Ю. С. Організація дозвілля дітей шляхом функціональної ревіталізації міського середовища. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2015. Харків, № 7.

[17]. https://24tv.ua/istoriya_odnoy_shkolyi_kak_novoe_prostranstvo_putrovskogo_n_vk_izmenilo_vse_n869632

[18] <https://news.wef.org/nyc-school-playgrounds-they-arent-just-for-recessanymore/>

[19] https://ula.org.ua/images/uba_document/publications/Method.pdf 120.

[20] <https://drive.google.com/file/d/1m-7C4U8eGsifKojf0wK7CsJ1AA0trVaP/view?usp=sharing> 121.

[21] https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/407/NOP_Motivuyuchiypostir.pdf

temy «dytyna – dytiache seredovyshe – hromadskyi prostir». *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*. 2013. Kharkiv. № 2.

[16] Khrystiuk Yu. S. Orhanizatsiia dozvillia ditei shliakhom funktsionalnoi revitalizatsii mis'koho seredovyscha. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*. 2015. Kharkiv, № 7.

[17]. https://24tv.ua/istoriya_odnoy_shkolyi_kak_novoe_prostranstvo_putrovskogo_n_vk_izmenilo_vse_n869632

[18] <https://news.wef.org/nyc-schoolplaygrounds-they-arent-just-for-recessanymore/>

[19] https://ula.org.ua/images/uba_document/publications/Method.pdf 120.

[20] <https://drive.google.com/file/d/1m-7C4U8eGsifKojf0wK7CsJ1AA0trVaP/view?usp=sharing> 121.

[21] https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/407/NOP_Motivuyuchiypostir.pdf

АННОТАЦИЯ

Замрий К.С., Бармашина Л.Н. Ведущие тенденции формирования детского учебно-развлекательного пространства.

Рассмотрены основные тенденции формирования учебного развлекательного пространства и особенности проектирования детских учреждений. Определены основные планировочные закономерности построения архитектурной структуры и формы, а также соответствующие приемы проектирования. Изложены основные архитектурно-планировочные требования и рекомендации по проектированию детских учебно-развлекательных комплексов. Засвидетельствовано, что в ходе проектирования любых учреждений для детей дошкольного и младшего школьного возраста необходимо учитывать многие факторы, в том числе количественный и качественный состав групп детей, особенности их развития, потребности и требования по системе внешкольного воспитания и обучения. Отмечено, что образовательное пространство в широком смысле сейчас рассматривается как динамическая многоуровневая многофункциональная система, которая должна обеспечивать четкое взаимодействие составляющих элементов. В контексте данной статьи рассматривается уровень архитектурной среды учебно-развлекательных заведений и их предметно-пространственное наполнение как один из компонентов образовательного

ABSTRACT

Zamrii K.S., Barmashina L.N. The leading tendencies of education-entertaining space production.

This article aims to investigate the leading tendencies of education-entertaining space production and features of designing children's establishments. We define the primary planning regularities of construction of architectural structure and form, and also corresponding methods of designing. Moreover, we present the leading architectural and planning requirements and recommendations for the design of children's educational and entertainment complexes.

It is essential to take into account many factors, including the quantitative and qualitative composition of groups of children, features of their development, needs, and requirements for extracurricular education for the design of any institutions for preschool and primary school-age children. Since educational space in a broad sense is a dynamic multilevel multifunctional system, it should provide a clear interaction of the constituent elements. Therefore, it is a hierarchical structure of environments of different levels - from global to local, family, and even personal. Throughout the article, we also examine the quality of the architectural environment of educational and entertainment institutions and their subject-spatial content as one of the components of the educational space. Learn-

пространства. Сегодня необходимы конкретные и действенные меры по модернизации дошкольного и школьного образования, в том числе за счет создания новой учебно-развлекательной среды.

В современных условиях ускоренного темпа городской жизни остро стоит проблема дефицита времени. Это обуславливает целесообразность объединения детских образовательных, спортивных и развлекательных заведений в одну многофункциональную структуру, оказывается в современном подходе к формированию учебно-развлекательного комплекса как нового типологического объекта. Для таких новых объектов основной задачей является создание надлежащих комфортных условий для социализации ребенка и его адаптации в социуме, а также полноценный умственное и физическое развитие, которое должно происходить благодаря инновационным методикам и современным способам обучения. По сути, в типологическую группу детских учреждений для обучения, развития и развлечений входят не только детские сады и школы, но и центры досуга, музеи, библиотеки, спортзалы, игровые площадки и тому подобное. Практически в каждом общественном объекте могут находиться дети, поэтому системный и структурно-содержательный подход предполагает рассмотрение соответствующих архитектурно-пространственных элементов как составляющих единой функционально-типологической единицы.

Ключевые слова: развитие личности; игровой, развлекательный и образовательный пространства; учебно-развлекательный комплекс

AUTHOR'S NOTE:

Barmashina Lyudmila, candidate of architecture, head scientist, associate professor of department, National aviation university, Department of architecture, Kyiv, Ukraine, e-mail: barmil@bigmir, orcid 0000-0002-3699-899d, professional orientation or specialization: typology of building, parametric methods in researches of architecture

ing and development of creative abilities today are considered as the main links in the system of education of children's personality. It is clear that concrete and effective measures are needed to modernize preschool and school education, in particular by creating a new educational and entertainment environment, as existing children's institutions do not meet the requirements of modern society.

In the modern conditions of the accelerated pace of city life the problem of shortage of time sharply arises. This presupposes the expediency of uniting children's educational, sports and entertainment institutions into one multifunctional structure, which is manifested in the modern approach to the formation of educational and entertainment complex as a new typological object. For such new objects, the main task is to create appropriate comfortable conditions for the child's socialization and adaptation in society, as well as full mental and physical development, which should occur through innovative methods and modern methods of learning. In fact, the typological group of children's institutions for education, development and entertainment includes not only kindergartens and schools, but also leisure centers, museums, libraries, gyms, playgrounds and more. Almost every public object can have children, so a systematic and structural-substantive approach involves the consideration of the relevant architectural and spatial elements as part of a single functional and typological unit.

Keywords: Personality development; Play, Entertainment and educational spaces; Educational and entertainment complex

Zamrii Kateryna, National aviation university, e-mail: kate-10@ukr.net, orcid: 0000-0001-7862-0494, professional orientation or specialization: typology of building, scenery methods in researches of architecture

Стаття подана до редакції
22.10.2020р.

Стаття прийнята до друку
28.10.2020р.